

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

W. S. S. S.

891-71

9-34

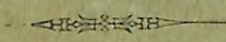
19 Nov 2007

ԱՆՅՈՆ ԶԵԽՈԿ

11.11.2007

Գ Ի Մ Ա Կ

Թարգմ. Յարութիւնի Կասեանի

Թ Ի Յ Լ Ի Ս

Տպարան Կ. Մարտիրոսիւնցի | Կ. Մարտիրոսիւնցի

Большая Вацковская № 5

1902

891.71
2-34

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 30-го октября 1902 г

Դ Ի Մ Ա Կ

ատարակաց X-րդ ակումբում
բարեգործական նպատակով
տրւում էր զիմակահանգէս,
կամ ինչպէս տեղացի օրի-
որդներն էին անուանում—
«բալ-պարէլ»:

Պիշերուայ ժամի 12-ն
էր: Սուանց զիմակների՝
չբարձրող ինտելիգենտները, թո.ով հինգ հոգի, ընթեր-
ցարանում մեծ սեղանի շուրջը նստոտած էին և քը-
թերն ու միրուքները լրագրների վրայ կուացրած,
ոմանք կարդում էին, ոմանք նիրհում, և մայրաքա-
ղաքի լրագրի տեղական թղթակցի արտայայտու-
թեամբ, որ շատ ազատամիտ պարոն էր, — «խոր-
հում էին»:

Ընդհանուր գահլիճից լսելի էին «Վիւշկի»
պարերգի հնչիւնները: Դռների մօտերքով անց ու

դարձ էին անում սպասաւորները, ոտներն ուժգնութեամբ թփթփացնելով և ամանները չրխկչրխկացնելով: Իսկ ընթերցարանում տիրում էր խորին լռութիւն:

— Այտեղ, կարծես, աւելի յարմար կը լինի, յանկարծ լսուեց մի ցածր, խուպոտ ձայն, որ թուում էր, թէ վառարանի միջից էր դուրս գալիս. — Բերէք այտեղ, այտեղ, տղայք:

Գուռը բացուեց և ընթերցարան մտաւ մի լայնաթիկունք ցածրահասակ տղամարդ, որ հագել էր կառապանի հագուստ ու գլխարկ՝ սիրամարգի փետուրներով, երեսին էլ դիմակ ծածկած: Նրա յետևից մտան երկու դիմակաւորուած տիկիներ և սպասաւորը՝ ձեռքին մատուցարան: Մատուցարանի վրայ կային մի հաստափոր շիշ լիկեօրով լի, երեք շիշ կարմիր գինի և մի քանի հատ բաժակներ:

— Այտեղ, այտեղ հով էլ կը լինի, ասաց տղամարդը: — Դիր մատուցարանը սեղանի վրայ... նրստեցէք, օրիորդներ. ժը վու պրի ա լես տրիմօնտրան: Իսկ դուք, պարոնայք, քշուեցէք, այտեղ գործ չունէք:

Տղամարդը շուռ եկաւ, վերցրեց սեղանի վրայից մի քանի ամսագրներ:

— Դիր այտեղ. իսկ դուք, պարոն ընթերցողներ, քշուեցէք. ժամանակ չէ այտեղ լրագրներով ու պօլիտիկայով զբաղուելու... շտապեցէք:

— Ես ձեզ կը խնդրէի մի փոքր հանդարտ

լինել, ասաց ինտելիգենտներից մէկը, նայելով դիմակի վրայ ակնոցների միջով: — Այտեղ ընթերցարան է և ոչ թէ բուֆէտ... Այտեղ խմելու տեղ չէ:

— Ինչո՞ւ տեղը չէ. գուցէ սեղանն օրօրում է, թէ՛ առաստաղը կը քանդուի: Զարմանալի է. բայց... ժամանակ չունիմ խօսելու, դէն ձգեցէք լրագրները... թէ չէ ես ձեզ կը ցոյց տամ, առանց այն էլ շատ խելօք էք և աչքերդ էլ կը փչացնէք, իսկ ամենապլխաւորն այն է, որ ես չեմ ուզում ամեն ինչ այտեղ:

Սպասաւորը դրեց մատուցարանը սեղանի վրայ և անձեռնոցիկը ձգելով թևին, դուռն մօտ կանգնեց: Տիկիներն իսկույն սկսեցին կարմիրը խմել:

— Եւ ինչպիսի խելօք մարդիկ կան, որոնց համար լրագրներն այս խմիչքներից լաւ են, սկսեց խօսել տղամարդը, իր համար լցնելով լիկեօրից: — Իսկ իմ կարծիքով, դուք, յարգելի պարոններ, սիրում էք լրագրներն այն պատճառով, որ ոչինչ չունիք խմելու համար: Ճիշտ եմ ասում, հա՛, հա՛... կարդում են, լաւ, բայց ինչի՞ մասին է գրած այդտեղ: Գու՛, պարոն ակնոցաւոր, ինչ եղելու թեանց մասին ես կարդում. հա՛, հա՛, հա՛... դէ, շպրտիր, հերիք քրքրես, լաւ կը լինի, խմես:

Ապա նա տեղից բարձրացաւ և խլից լրագիրն ակնոցաւոր պարոնի ձեռքից: Սա գունատուեց, ապա կարմրեց և շփոթուած սկսեց նայել միւս ինտելիգենտներին — նրանք էլ սրան:

— Գուք ձեզ մտանում էք, ողորմած պարոն, գայրացաւ նա: — Գուք ընթերցարանը դուքան էք դարձնում, դուք թոյլ էք տալիս ձեզ անկարգութիւն, խլելով լրագրներն ուրիշի ձեռքից: Ես չեմ թոյլ տալ: Գուք չը գիտէք, թէ ում հետ գործ ունիք, ողորմած տէր, ես բանկի դիրեկտոր ժեստեակօվն եմ:

— Թքել եմ, թէ դու ժեստեակօվն ես, իսկ քո լրագրին, այ թէ ինչ պատիւ է հարկաւոր... ասաց նա և լրագիրը պատառոտեց:

— Պարոնայք, սա ինչ բան է, — մրթմրթաց ժեստեակօվը թալկանալով — սա շատ տարօրինակ է, ա... սա մինչև անգամ գերբնական է...

— Նրանք նեղացան հն, ծիծաղեց մարդը, ֆուհ, վախեցայ, ծնկներս դողում են: Ահա թէ ինչ, յարգելի պարոններ: Հանաքը մի կողմը թողնենք, ինձ հաճելի չէ ձեզ հետ խօսել... Ռրովհետև ես ցանկանում եմ մենակ մնալ օրիորդների հետ այստեղ և ցանկանում եմ այստեղ ինձ բաւականութիւն պատճառել, ուստի խնդրում եմ չը հակաճառել և դուրս գնալ... Համեցէք, պարոն Բելեբուխին, դուրս գնալ շների ու խոզերի մօտ. ինչ ես մուտք քարշարի, ասում եմ դուրս ել, ուրեմն դուրս ել. շուտով, արագութեամբ, թէ չէ տես, բարի սհաթ չէ, մէկ էլ շինքակոթիդ եկաւ:

— Այսինքն ինչպէս թէ —, հարցրեց Սիբոտսկի Սուզի գանձապահ Բելեբուխինը կարմրելով և ուսերը

վեր քաշելով: — Ես մինչև անգամ չեմ հասկանում... մի ինչ որ յանդուգն ներս է ընկնում այստեղ և... յանկարծ այսպիսի բաներ:

— Այդ ինչ խօսք է — յանդուգն, գոռաց սիրամարզի փետուրներով ծածկուած գլխարկով մարդը բարկանալով և բռունցքը զարկելով սեղանին, այնպէս որ մատոցարանի վրայ բաժակները թռչկոտացին. — ում ես ասում. դու կարծում ես, որ եթէ ես դիմակաւորուած եմ, ուրեմն դու կարող ես ինձ գանազան խօսքեր ասել: Այ դու սխտոր: Գուրս գնա, քանի որ ասում եմ. բանկի դիրեկտօր, կորիւր ջհանգամի գոռը: Բոլորդ դուրս ելէք, այնպէս որ այստեղ ոչ մի ըմբօստ չը մնայ, հայրն, խոզերի ու շրների մօտ կորէք:

— Իէ լաւ, մենք հիմա կը տեսնենք, ասաց ժեստեակօվը, որի ակնոցները մինչև անգամ քրտնել էին գայրոյթից: — Ես ձեզ կը ցոյց տամ. էյ, կանչելը այստեղ հերթապահ վերակացուին:

Մի րոպէից յետոյ մտաւ փոքրիկ շիկահեր վերակացուն:

— Խնդրում եմ ձեզ դուրս գնալ, սկսեց նա, - այստեղ խմելու տեղ չէ, համեցէք բուժէտը:

— Գու ո՞րտեղից լոյս ընկար, հարցրեց դիմակաւոր պարոնը, ես քեզ կանչեցի:

— Խնդրում եմ չը դուրս տաք գլխից, այլ դուրս ելէք:

— Գլտես ինչ, սիրելիս, ես քեզ տալիս եմ մի

րոպէ միջոց... Որովհետեւ դու հսկողն ես և զլիա-
ւոր անձր, ուստի այս արտիստներին թւերից բըռ-
նիր և դուրս տար. իմ օրիորդներին չէ դուր գալիս,
որ այստեղ ուրիշ կողմնակի անձինք կան... սրանք
ամաչում են, իսկ ես իմ փողի զօրութեամբ ցանկա-
նում եմ, որ նրանք լինեն բնական դրութեան մէջ:

— Ակներև է, որ այս հայվանը չէ հասկանում,
թէ խրճիթում չէ ինքը, բացականչեց ժեստեակօվը,
կանչեցէք Յւստրատ Սպիրիդօնիչին:

— Յւստրատ Սպիրիդօնիչ, թնդաց ամբողջ ա-
կումբը. հրտեղ է Յւստրատ Սպիրիդօնիչը:

Ծերունի Յւստրատ Սպիրիդօնիչն ուստիկանա-
կան հագուստով չը յապաղեց երևալ:

— Խնդրում եմ ձեզ այստեղից դուրս ելնել, խը-
րոխտաց նա, իւր ահռելի աչքերը չուելով և շար-
ժելով սրած բեղերը:

— Սա որ վախեցրեց, ասաց դիմակաւորն և հըռ-
հըռաց բաւականութիւնից. — հը, հը, վախեցրեց, լի-
նում են և այսպիսի կրքոտներ. բեղերը՝ ինչպէս
կատուի բեղեր, աչքերն էլ չուած, հա՛, հա՛, հա՛:

— Խնդրում եմ զլիսից մի դուրս տար, ամբողջ
ուժով գոռաց Յւստրատ Սպիրիդօնիչն և դողաց. —
դուրս կորիր, ես կը հրամայեմ քեզ դուրս խրկեն:

Ընթերցարանում աներևակայելի աղմուկ բար-
ձրացաւ: Յւստրատ Սպիրիդօնիչը, կարմրած, ինչ-
պէս խնցզետին, գոռում էր ոտները գետին զարկե-
լով: Ժեստեակօվը գոռում էր. Բելբուլինը գոռում էր.

դուռում էին և բոլոր ինտելիգենտները, բաց բոլորի
ձայները ծածկում էր դիմակաւորի ցածր, խեղդուած
բասր: Չնորհիւ բնգհանուր իրարանցումի պարերը
ընդհատուեցան և հասարակութիւնը դահլիճից ըն-
թերցարան իուժեց:

Յւստրատ Սպիրիդօնիչն ազդեցիկ լինելու հա-
մար կանչեց բոլոր ուստիկաններին, որոնք ակում-
բումն էին գտնուում և նստեց արձանազրութիւն
կազմելու:

— Կրէր, գրէր, — ասում էր դիմակաւորը, մատը
նրա զրջի տակ դնելով. հիմա ինչ պիտի լինի ինձ՝
թշուառիս հետ. խեղճ իմ գլուխ: Ինչո՞ւ էք խեղճ
որբուկիս կործանում: Հա՛, Հա՛, Հա՛, յետոյ ինչ, պատ-
րմատ է արձանազրութիւնը, բոլորն ստորադրեցին: Իէ,
հիմա նայեցէք... մէկ... երկու... երեք...

Մարդը բարձրացաւ տեղից, ձգուեց իր ամբողջ հա-
սակով և պոկեց զէմքից դիմակը: Ֆանալով իւր հար-
բած հրեսն և նայելով բոլորին, հրձօտելով իւր ա-
րած էֆէկտով, նա ընկաւ բազկաթոռի վրայ և ու-
րախ-ուրախ քրքջաց: Յիրաւի, որ նա անսպասելի
տպաւորութիւն արեց: Բոլոր ինտելիգենտները շը-
փօթուած իրար նայեցին և գունատուեցին. միքա-
նիտներն էլ սկսեցին ծոծրակները քորել, տեսնելով,
որ մի յայտնի մարդ յանկարծ մեծ լիմարութիւն է
արել:

Արբեցողի դերում բոլորը ճանաչեցին տեղացի
միլիօնէր Փաբրիկանտ տոհմական պատուաւոր քա-

դաքացի Պետտիգորովին, որ յայտնի էր իր թէ կրու-
ուասիրութեամբ, թէ բարերարութեամբ և թէ, ինչ-
պէս յաճախ ասում էր տեղական թերթում, լու-
սաւորութիւն սիրող մարդ:

— Ի՞նչ է, կը հեռանա՞ք թէ ոչ, հարցրեց Պե-
տիգորովը ըոպէական լուսթիւնից յետոյ:

Ինտելիգենտներն առանց խօսք անգամ ասելու,
լուռ, ոտների ծայրերի վրայ քայլելով, դուրս գնա-
ցին ընթերցարանից. իսկ Պետտիգորովը նրանց յե-
տևից գուռը փակեց:

— Չէ՞ որ դու գիտէիր, որ սա Պետտիգորովն
է, փոքր ինչ յետոյ դարձաւ սպասաւորին Յետրատ
Սպիրիտօսիչը կիսաձայն, թափահարելով նրա ուսը,
որ գիտէ էր բերում ընթերցարան. — ինչո՞ւ էիր լը-
ռում:

— Չը հրամայեց ասելու:

— Չը հրամայեց ասելու... անիծուածիդ որ մի
ամիս կը նստեցնեմ մութ նկուղում, այն ժամանակ
կ'իմանաս— «Չը հրամայեց ասելու»-ն: Կորիր...
Իսկ՞ դուք, պարոնայք, ահագին աղմուկ բարձրա-
ցրիք, դարձաւ նա ինտելիգենտներէն, — միթէ չը
կարողացաք տասը ըոպէ ընթերցարանից դուրս ել-
նել. դէ հիմա մարսեցէք: Է՛հ, պարոններ, պարոն-
ներ... լաւ չը վարուեցիք, Աստուած վկայ:

Ինտելիգենտներն ընթերցարանից դուրս ելան
այլալուծ, տխուր, իրար հետ շշնջալով և իբրև
յանցաւոր՝ նախազգալով սպառնացող չարիք... Նը-

րանց կանայք և աղջիկներն իմանալով, որ Պետտի-
գորովը «վերաւորուած» է և բարկացած, լուեցին ու
սկսեցին ցրուել իրանց տները: Պարերն ընդհատ-
ուեցան:

Փամի երկուսին միայն Պետտիգորովը դուրս ե-
կաւ ընթերցարանից: Նա հարբած էր և օրօրում
էր աջուձախ: Մտնելով դահլիճ, նա նստեց օբկեստրի
մօտ. երաժշտութեան ազդեցութեան տակ սկսեց նրբել,
ապա գլուխը խոնարհեց ու խումփաց:

— Մի նուագէք, նշան արին մեծաւորներն ե-
րաժիշտներին. — Սո՛ւս, Եգօր Նիլիչը քնած է...

— Կը հրամայէ՞ք ձեզ տանել տուն, Եգօր Նի-
լիչ, հարցրեց Բելբուխինը, կուանալով միլիօնէրի
ականջին:

Պետտիգորովն յանկարծ շրթունքներն այնպէս
շարժեց, որ, կարծես, թշի վրայից ուզում էր ճանճ
բռնել:

— Կը հրամայէ՞ք արդեօք ձեզ տանել տուն,
կրկնեց Բելբուխինը, — գուցէ կը ցանկաք, որ կառք
բերենք:

— Ըբբ՛, ո՛ւմ... դու... Ընչ ես ուզում...

— Ձեզ տուն տանել... ժամանակ է...

— Տո՛ւն, ուզում եմ... տա՛րրը...

Բելբուխինն ուրախութիւնից փայլեց և սկսեց
բարձրացնել Պետտիգորովին: Վրայ վագեցին և միւս
ինտելիգենտները, հաճութեամբ ժպտալով, բարձրա-

ցրին տոհմական պասուաւոր քաղաքացուն և զգուշութեամբ զրին կառք:

— Սյապէս ապշեցնել ամբողջ բազմութիւնը կարող է միայն արտիստը, տաղանդը, խօսեց Փետտեակովը, նստեցնելով նրան կառք. — Ես իսկ հիացած եմ, Յգօր Նիլիչ, մինչև այժմ ծիծաղում եմ... Հա՛, Հա՛, Հա՛. իսկ մենք տաքանում ենք, իրար հնք անցնում, Հա՛, Հա՛, Հա՛, հաւատում էք, որ թատրոններում էլ այսպէս չեմ ծիծաղել... կօմիկութիւնն անսահման է. ամբողջ կեանքումս պէտք է չիշեմ այս երեկոն:

Պետտիգօրովին ճանապարհ ձգելով, ինտելիգենտները հանդարտուեցան և զուարթացան:

— Ինձ ձեռք տուեց հրաժեշտի ժամանակ, գուշութեամբ լի խօսեց Փետտեակովը. — Նշանակում է, որ չէ բարկացել...

— Աստուած տայ, վրայ բերեց Եւտրատ Սպիրիգօնիչը. — Թէև անպիտան, անօրէն մարդ է, բայց բարեգործ էլ է... չի կարելի նրան վրդովել...

Գ Ի Ե Ն Ի 5 4 0 Գ.

«Ազգային գրադարան»

NL0316727

12.647